29. 1. 2009

ID: 55500

Použití vyšší trestní sazby

K vyšší trestnosti nestačí pouhé naplnění formálních znaků okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, vždy musí být splněn materiální předpoklad, tj. podstatně zvýšený stupeň nebezpečnosti pro společnost.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 6 Tdo 1288/2008, ze dne 29.10.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání konaném o dovolání, které podal obviněný A. M., proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2008, sp. zn. 9 To 217/2008, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 52 T 74/2007, tak, že podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. s e usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2008, sp. zn. 9 To 217/2008, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 52 T 74/2007, zrušují. Současně se zrušují také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 52 T 74/2007, byl obviněný A. M. (dále jen „obviněný“) uznán vinným trestným činem útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., jehož se podle skutkových zjištění jmenovaného soudu dopustil tím, že „dne 30. 3. 2007 v době mezi 09.50 a 10.00 hodin v P., N. P., naproti domu čp. poté, kdy byl strážníkem Městské policie poškozeným J. S., vyzván k předložení dokladů pro podezření ze spáchání dopravního přestupku, nasedl do svého vozidla zn. Mercedes Benz černé barvy, RZ, nastartoval a snažil se vyjet z řady zaparkovaných vozidel, přičemž při vyjíždění z řady vozidel přední částí svého vozu přímo ohrozil strážníka Městské policie J. S., stojícího ve směru výjezdu vozidla vedle přední části vozidla na straně řidiče, přičemž strážník celé jednání obžalovaného dokumentoval videokamerou, a svého počínání obžalovaný zanechal až poté, kdy se strážník během natáčení dostal na kapotu vozidla, z níž následně sklouzl při zacouvání obžalovaného“.

Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen podle § 155 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání třiceti měsíců. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obviněný zavázán k povinnosti uhradit poškozené VZP ČR, se sídlem P., škodu ve výši 640,- Kč. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený J. S., , bytem A., Š., odkázán se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

O odvolání, které proti tomuto rozsudku podal obviněný, rozhodl ve druhém stupni Městský soud v Praze usnesením ze dne 3. 6. 2008, sp. zn. 9 To 217/2008, jímž podle § 256 tr. ř. toto odvolání zamítl.

Proti citovanému usnesení Městského soudu v Praze podal obviněný dovolání, přičemž uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř.

V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku uvedl, že napadeným usnesením došlo k

zamítnutí jeho dovolání proti odsuzujícímu rozsudku podle § 256 tr. ř., ačkoli byl v předcházejícím řízení dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. založený tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a nesprávném hmotně právním posouzení, jelikož skutek, z jehož spáchání byl uznán vinným, není možné podřadit pod skutkovou podstatu trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák. Následně prohlásil, že z popisu skutku rozhodně nevyplývá, že by se dopustil jednání, které bezprostředně směřovalo k užití násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele, a to v úmyslu trestný čin spáchat, přičemž ke spáchání trestného činu nedošlo. V popisu skutku především chybí popis okolností, ze kterých by bylo možné jednoznačně dovodit, že chtěl použít násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele. Argumentoval, že pouhé uvedení skutkové okolnosti spočívající v tom, že : „poté, kdy byl strážníkem Městské policie poškozeným J. S., vyzván k předložení dokladů pro podezření ze spáchání dopravního přestupku, nasedl do svého vozidla zn. Mercedes Benz černé barvy, RZ, nastartoval a snažil se vyjet z řady zaparkovaných vozidel“, není dostačující pro vylíčení rozhodujících skutečností nezbytných pro naplnění subjektivní stránky trestného činu, tj. úmyslu. Z takového popisu podle něho není vůbec zřejmé, že měl nastartovat a snažit se vyjet se svým vozidlem z řady zaparkovaných vozidel právě v úmyslu působit na výkon pravomoci strážníka, který jej požádal o předložení dokladů, resp., že by se strážník snažil jakýmkoli zákonem mu dovoleným způsobem zabránit výjezdu jím (obviněným) řízeného vozidla. Uzavřel, že pouhé neuposlechnutí výzvy strážníka k předložení dokladů kvůli podezření ze spáchání dopravního přestupku není trestným činem.

Dále poznamenal, že z popisu skutku vyplývá, že měl při vyjíždění z řady vozidel přední částí svého vozu přímo ohrozit strážníka. K tomu podotkl, že pokud by byl výraz „přímo ohrozit“ podřazen vymezení skutkové podstaty trestného činu podle § 155 odst. 1 písm. a) tr. zák., musel by být buď subsumován pod pojem užití násilí, nebo nikoliv. V žádném případě by však tento výraz nemohl být podřazen pod pojem jednání, které bezprostředně směřuje k užití násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele. Upozornil, že výraz „přímo ohrozil“ se v popisu skutku objevuje až v odsuzujícím rozsudku, a to poté, co v řízení před soudem prvního stupně nebylo prokázáno, že by se dopustil jednání konkrétně popsaného v usnesení o zahájení trestního stíhání a obžalobě, které mělo spočívat v nabrání poškozeného vozidlem a naražení vozidlem do poškozeného. Rovněž namítl, že výraz „přímo ohrozit“ nelze podřadit ani pod pojem užití násilí, a to i s ohledem na další okolnost uvedenou v popisu skutku, že strážník stál ve směru výjezdu vozidla vedle přední části vozidla na straně řidiče. Podle jeho přesvědčení za situace, kdy je ze samotného popisu skutku patrné, že strážník stál vedle vozidla, byť vedle jeho přední části, nejenže nedošlo k zásahu do fyzické integrity strážníka, resp. k násilí, ale ani k žádnému zásahu do fyzické integrity strážníka dojít nemohlo, neboť strážník nestál v trase výjezdu jeho vozidla.

Shledal rovněž, že pokud je v popisu skutku uvedeno, že strážník celé jeho jednání dokumentoval videokamerou a že (obviněný) svého počínání zanechal až poté, kdy se strážník během natáčení dostal na kapotu vozidla, z níž následně sklouzl při jeho (obviněného) zacouvání, jde o skutečnosti z hlediska právního posouzení skutku zcela irelevantní. Doplnil, že skutečnost, že svého počínání zanechal až poté, kdy se strážník během natáčení dostal na kapotu vozidla, z níž následně sklouzl při jeho (obviněného) zacouvání, je pak také bez významu z důvodu, že z popisu skutku není vůbec zřejmé, že se strážník měl dostat na kapotu v přímé souvislosti s jeho (obviněného) protiprávním jednáním.

S deklarací vědomí, že předmětem dovolacího řízení není přezkum skutkových zjištění a že není možné podávat dovolání proti důvodům napadeného rozhodnutí, odvolacímu soudu vytkl, že zcela nesprávně hodnotil důkaz videozáznamem, jenž byl pořízen strážníkem. Seznal, že při pozorném sledování zpomaleného záznamu je zcela zřejmé, že strážník nestál v trase jízdy jeho vozidla a že na kapotu vozidla naskočil o své vůli, a to ze strany vozidla.

Z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) dovoláním napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2008, sp. zn. 9 To 217/2008, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 52 T 74/2007, zrušil.

Do dne konání neveřejného zasedání neměl Nejvyšší soud k dispozici vyjádření nejvyšší státní zástupkyně k uvedenému dovolání ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda je výše uvedené dovolání přípustné, zda bylo podáno včas a oprávněnou osobou, zda má všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytuje podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí či zda tu nejsou důvody pro odmítnutí dovolání. Přitom dospěl k následujícím závěrům:

Dovolání proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2008, sp. zn. 9 To 217/2008, je přípustné z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., protože bylo rozhodnuto ve druhém stupni, dovolání napadá pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, přičemž směřuje proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek proti rozhodnutí, kterým byl obviněný uznán vinným a uložen mu trest.

Obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s ustanovením § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném týmž zákonným ustanovením.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda uplatněné dovolací důvody, resp. konkrétní argumenty, o něž se dovolání opírá, lze považovat za důvody uvedené v předmětném zákonném ustanovení.

Důvodem dovolání podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 1 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) (§ 265b odst. 1 tr. ř.). Předmětný dovolací důvod tedy dopadá na případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání a procesní strana tak byla zbavena přístupu ke druhé instanci, nebo byl–li zamítnut řádný opravný prostředek, ačkoliv již v předcházejícím řízení byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Tento dovolací důvod neumožňuje brojit proti porušení procesních předpisů, ale výlučně proti nesprávnému hmotně právnímu posouzení (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/03). Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. S poukazem na tento dovolací důvod totiž nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost zjištění skutkového stavu, či prověřovat úplnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř. (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03). Nejvyšší soud není povolán k dalšímu, již třetímu justičnímu zkoumání skutkového stavu (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV.

ÚS 73/03). Případy, na které dopadá ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je tedy nutno odlišovat od případů, kdy je rozhodnutí založeno na nesprávném skutkovém zjištění. Dovolací soud musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud ovšem není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03).

Ze skutečností blíže rozvedených v předcházejících odstavcích tedy vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (především trestního, ale i jiných právních odvětví).

V posuzované věci uplatněné dovolací námitky směřují zčásti právě do oblasti skutkových zjištění. Obviněný totiž soudům vytýká rovněž nesprávné hodnocení důkazů (konkrétně, že odvolací soud nesprávně hodnotil videozáznam pořízený strážníkem J. S.) a do jisté míry i vadná skutková zjištění s tím, že při pozorném sledování zpomaleného videozáznamu pořízeného strážníkem J. S. je zcela zřejmé, že tento nestál v trase jízdy vozidla obviněného, a tudíž k žádnému zásahu do jeho integrity nemohlo dojít. Zčásti právě z uvedených skutkových (procesních) výhrad vyvozuje závěr o nesprávném právním posouzení skutku jako trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. V tomto směru nenamítá rozpor mezi skutkovými závěry vykonanými soudy po zhodnocení důkazů a užitou právní kvalifikací ani jiné nesprávné hmotně právní posouzení soudy zjištěných skutkových okolností.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je tedy obviněným ve skutečnosti spatřován také v porušení procesních zásad vymezených zejména v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., tzn. že v této části dovolání uplatnil na procesním a nikoli hmotně právním základě. Naznačené námitky proto pod výše uvedený (ani jiný) dovolací důvod podřadit nelze.

Obviněný však také namítl (ve stručnosti shrnuto), že napadeným usnesením došlo k zamítnutí jeho dovolání proti odsuzujícímu rozsudku podle § 256 tr. ř., ačkoli byl v předcházejícím řízení dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. založený tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a nesprávném hmotně právním posouzení, jelikož skutek, z jehož spáchání byl uznán vinným, není možné podřadit pod skutkovou podstatu trestného činu útoku

na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., neboť z jeho popisu nevyplývá, že by se dopustil jednání, které bezprostředně směřovalo k užití násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele. Takovou námitku bylo nutno označit z pohledu uplatněných dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. za právně relevantní.

Nejvyšší soud, který neshledal důvody pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., po přezkumu podle § 265i odst. 3 tr. ř. dospěl k níže uvedeným závěrům.

Nutno především poznamenat, že podle § 120 odst. 3 tr. ř. musí výrok rozsudku, jímž se obviněný uznává vinným, přesně označovat trestný čin, jehož se výrok týká, a to nejen zákonným pojmenováním a uvedením příslušného zákonného ustanovení, nýbrž i uvedením místa, času a způsobu spáchání, popřípadě i uvedením jiných skutečností, jichž je třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným, jakož i uvedení všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Ve skutkové větě výrokové části rozsudku tudíž musí být popsány všechny znaky skutkové podstaty daného (konkrétního) trestného činu, a to slovním vyjádřením všech okolností, které v konkrétním případě vytváří znaky tohoto trestného činu. Popis skutku proto nemůže být libovolný, ale musí vyjadřovat všechny skutečnosti významné pro právní kvalifikaci.

O správné právní posouzení skutku se jedná tehdy, když popis skutku uvedený ve výroku rozsudku je v souladu s právní větou obsahující formální zákonné znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu a současně skutek dosahuje potřebného stupně společenské nebezpečnosti. Naproti tomu o nesprávné právní posouzení jde v případě, že popis skutku vyjádřený ve skutkové větě výroku rozsudku neodpovídá formálním znakům použité skutkové podstaty trestného činu vyjádřeným v právní větě výroku. Z logiky věci plyne, že o nesprávné právní posouzení skutku se jedná též v případě, kdy sice skutková a právní věta jsou v souladu, avšak skutek nedosahuje potřebného stupně společenské nebezpečnosti.

Trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. a) tr. zák. se dopustí, kdo užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele. Kvalifikovanou skutkovou podstatu podle odst. 2 písm. a) citovaného zákonného ustanovení naplní pachatel, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní.

Objektem tohoto úmyslného trestného činu je zájem na ochraně nerušeného výkonu pravomoci veřejného činitele. Předmětem ochrany je jednotlivec, nositel pravomoci veřejného činitele.

Násilím se rozumí použití fyzické síly k působení na vůli člověka s cílem překonat kladený odpor nebo očekávaný odpor anebo mu zamezit. Násilím je (mimo jiné) jednání proti tělu napadeného, při němž je použito fyzické síly, nevyžaduje se však, aby takovýmto jednáním bylo způsobeno ublížení na zdraví (srov. rozhodnutí č. 22/1966 Sb. rozh. tr.). Pachatel přitom musí jednat s úmyslem ovlivnit výkon pravomoci veřejného činitele (úmysl pachatele musí směřovat k tomu, aby napadený veřejný činitel buď svou pravomoc vůbec nevykonal, nebo ji vykonal jinak, než ji zamýšlel vykonat předtím, než došlo k použití násilí).

Veřejným činitelem podle § 89 odst. 9 tr. zák. se rozumí (mimo jiné) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena.

Pokusem trestného činu je podle § 8 odst. 1 tr. zák. jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo. Podle odst. 2 citovaného zákonného ustanovení platí, že pokus trestného činu je trestný podle trestní sazby stanovené na dokonaný trestný čin.

Jak již shora uvedeno, ve skutkových zjištěních popsaných v tzv. skutkové větě výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně se podává, že obviněný: „… poté, kdy byl strážníkem Městské policie poškozeným J. S. … vyzván k předložení dokladů pro podezření ze spáchání dopravního přestupku, nasedl do svého vozidla… nastartoval a snažil se vyjet z řady zaparkovaných vozidel, přičemž při vyjíždění z řady vozidel přední částí svého vozu přímo ohrozil strážníka Městské policie J. S., stojícího ve směru výjezdu vozidla vedle přední části vozidla na straně řidiče, přičemž strážník celé jednání obžalovaného dokumentoval videokamerou, a svého počínání obžalovaný zanechal až poté, kdy se strážník během natáčení dostal na kapotu vozidla, z níž následně sklouzl při zacouvání obžalovaného“.

Nejvyšší soud s ohledem na shora stručně rozvedená teoretická východiska v prvé řadě konstatuje, že dotyčný strážník městské policie jednal a vystupoval jako veřejný činitel ve smyslu § 89 odst. 9 tr. zák., neboť se podílel na plnění úkolů společnosti a státu a používal přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za splnění těchto úkolů svěřena. V tomto smyslu rovněž požíval ochrany poskytované mj. ustanovením § 155 tr. zák.

Dále však je třeba uvést, že popis jednání, jehož se vůči němu podle skutkových zjištění nalézacího soudu obviněný poté, kdy jím byl v souvislosti s podezřením ze spáchání dopravního přestupku vyzván k předložení dokladů, dopustil, není (z hlediska výše rozvedeného pojmu násilí) dostatečně konkrétní, výstižný, vnitřně konzistentní a patřičně nevyjadřuje charakter ani intenzitu útoku. Zvláště je to patrné při důsledném vyhodnocení zjištění, podle něhož obviněný přední částí svého vozu přímo ohrozil strážníka Městské policie J. S., stojícího ve směru výjezdu vozidla vedle přední části vozidla na straně řidiče. Podle tohoto zjištění totiž poškozený stál sice ve směru výjezdu (tedy v jízdní dráze) vozidla (řízeného obviněným), současně se však zjišťuje, že se v těchto okamžicích nacházel vedle přední části vozidla. Za této situace měla být (již ve skutkové větě výroku o vině rozsudku nalézacího soudu) co možná nejpřesněji vymezena pozice poškozeného (ve vztahu k vozidlu obviněného) v rozhodné době a zejména v souvislosti s tím konkretizováno, jakého jednání se obviněný dopustil a jakým způsobem měl být poškozený jednáním obviněného „přímo ohrožen“ [zda např. přejetím nohou, nárazem levé přední části vozidla (nárazníkem, blatníkem), nárazem levého vnějšího zpětného zrcátka, apod., resp. přímo manévrem řidiče vyjíždějícího z řady zaparkovaných vozidel – najížděním].

Je zřejmé, že soud prvního stupně se pokusil jednání obviněného blíže popsat v odůvodnění svého rozhodnutí, v němž uvedl, že: „má … za bezpečně prokázané, a to nejen výpovědí samotného obžalovaného, ale i výpovědí všech dalších slyšených svědků, zejm. sv. S., sv. V., sv. L. i sv. I., a koneckonců i pořízeným videozáznamem a fotografiemi, že obžalovaný poté, kdy odmítl na žádost příslušníka Městské policie sv. S. předložit své doklady, nasedl do vozidla a s tímto se pokusil z místa, kde se měl dopustit dopravního přestupku, odjet, aniž prokázal svou totožnost, k čemuž jej strážník opakovaně vyzýval; obžalovaný viděl a věděl, že strážník se nachází v bezprostřední blízkosti jeho vozidla, v jeho přední části, přesto i za této situace, kdy při výjezdu z řady zaparkovaných vozidel musel vzhledem k postavení strážníka v přední části vozu ze strany u řidiče (tedy ve směru jízdy vozidla) vědět, že svým manévrem při výjezdu vozidla z řady může strážníka vozidlem přinejmenším ohrozit, ne-li přímo porazit, ani toto vědomí mu nezabránilo ve snaze z místa odjet, přičemž od tohoto počínání upustil až na opakované výzvy strážníka k návratu na původní místo v době, kdy bylo jeho vozidlo zablokováno dalšími vozidly. … Obžalovaný … se snažil z místa odjet i přes to, že ve směru výjezdu jeho vozidla se nacházel příslušník městské policie …“

Odvolací soud pak ve svém rozhodnutí poznamenal, že: „V tomto případě je zřejmé, že obžalovaný M., jak bylo správně prokázáno před nalézacím soudem, tím, že nastartoval své vozidlo a vyjel z řady zaparkovaných vozidel ve směru, kde stál poškozený J. S., který filmoval jednání obžalovaného na služební videokameru, přičemž tento evidentně stál ve směru výjezdu vozidla, je zřejmé, že obžalovaný M. se tímto jednáním již dopustil násilí v úmyslu působit na výkon veřejného činitele,

který před tím přistoupil k řešení přestupku s poškozeným J. S. a tohoto vyzval k předložení dokladů, což obžalovaný jednoznačně ignoroval… Odvolací soud se částečně musel ztotožnit s odvoláním obžalovaného, že popis skutku zvolený nalézacím soudem není zcela přesný, přesto však z jeho popisu je zřejmé, že k naplnění pokusu trestného činu tak, jak tuto právní kvalifikaci zvolil nalézací soud, došlo. Z popisu skutku je evidentně zřejmé, že J. S. přistoupil k výzvě obžalovaného, aby předložil doklady pro podezření ze spáchání dopravního přestupku, obžalovaný tohoto nedbal, nastoupil do vozidla a nastartoval jej a při vyjetí z řady zaparkovaných vozidel svojí úmyslnou jízdou přímo ohrozil strážníka městské policie J. S., který stál ve směru jízdy vozidla."

Podle názoru Nejvyššího soudu však ani takto formulovaná zjištění nelze ve vztahu k použité právní kvalifikaci označit za dostatečně konkrétní a výstižná. Navíc je možné poukázat na to, že poněkud rozmělňují zjištění vyjádřené ve skutkové větě výroku o vině v rozsudku nalézacího soudu, podle nichž poškozený stál vedle přední části vozidla na straně řidiče.

K tomu je na místě doplnit, že pro právní posouzení skutku je bez významu zjištění, podle něhož „se strážník během natáčení dostal na kapotu vozidla", neboť z něho (ani z dalších ve skutkové větě výroku rozsudku nalézacího soudu popsaných okolností) nevyplývá (a nelze ani dovodit), že by k tomu došlo v důsledku zaviněného jednání obviněného. To platí tím spíše, pokud v odůvodnění svého rozhodnutí soud prvního stupně uzavřel, že: „… za situace, kdy vznikla pochybnost o tom, jak se sv. V. (evidentně byl ovšem míněn poškozený S.) dostal na kapotu vozidla, a tato pochybnost nebyla odstraněna ani po provedení důkazu pořízeným videozáznamem, nebylo tedy ani po provedeném dokazování zcela bezpečně zjištěno, zda pozice svědka na kapotě vozu byla skutečně zapříčiněna nárazem vozidla do svědka, či snahou svědka o pořízení co nejlepšího záběru, soud proto v pochybnostech vycházel ze zásady in dubio pro reo a nekladl obžalovanému k tíži „nabrání" svědka předkem kapoty, neboť takovéto jednání nebylo obžalovanému bezpečně prokázáno."

V návaznosti na rozvedené skutečnosti nutno konstatovat, že ze skutkových zjištění popsaných ve výroku rozsudku nalézacího soudu není zcela jednoznačně zřejmé, že obviněný chtěl najet na příslušníka městské policie, aby ho odradil od výkonu jeho pravomoci. Tomuto konstatování nasvědčuje i hodnotící závěr nalézacího soudu, že obviněný musel přinejmenším vědět, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem (v tomto případě zájem na ochraně nerušené pravomoci veřejného činitele) a pro případ, že ohrožení či porušení způsobí, byl s tím srozuměn, jednal tedy nejméně formou nepřímého úmyslu dle ust. § 4 písm. b) tr. zákona. V těchto souvislostech se patří doplnit, že po subjektivní stránce se ve vztahu k základní skutkové podstatě trestného činu útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 písm. a) tr. zák. vyžaduje zavinění ve formě přímého úmyslu podle § 4 písm. a) tr. zák. Jestliže totiž pachatel užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele, nutně chce dosáhnout uvedeného záměru - jedná se tudíž o cílené volní zaměření, jež je typické pro přímý úmysl.

Současně je však třeba zdůraznit, že k tomu, aby bylo možno skutek právně posoudit, je nezbytné náležitě objasnit jednání obviněného (úplné a patřičně konkrétní objasnění skutku i v tomto směru je základní podmínkou právní kvalifikace), což se dosud nestalo.

Je skutečností, že opravné prostředky (řádný i mimořádný) podal toliko obviněný a platí tak zákaz reformationis in peius podle § 259 odst. 4 tr. ř., resp. § 265m tr. ř. V tomto kontextu je ale nutné upozornit na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2006, sp. zn. 11 Tdo 1158/2005, publikované pod č. 38/2006/II Sb. rozh. tr., podle něhož „zákaz změny k horšímu ve smyslu § 259 odst. 4 tr. ř. nebrání odvolacímu soudu v tom, aby z podnětu odvolání podaného výlučně ve prospěch obžalovaného doplnil ve výroku svého rozsudku (§ 259 odst. 3 tr. ř.) popis rozhodných skutkových zjištění tak, aby v něm byly obsaženy též skutečnosti vyjadřující zákonem požadované znaky skutkové podstaty toho trestného činu, jímž byl obžalovaný uznán vinným již rozsudkem soudu prvního stupně, které soud prvního stupně sice vzal za prokázané, avšak výslovně je neuvedl ve

výrokové části rozsudku. Jestliže se v takovém případě doplnění popisu skutku neprojeví zpřísněním jeho právní kvalifikace, zvětšením rozsahu a závažnosti následků apod., pak se tím nijak nezhoršuje postavení obviněného.“

Nejvyšší soud dále shledal, že nemohl obstát právní závěr soudů nižších stupňů, podle něhož byla popsaným skutkem naplněna kvalifikovaná skutková podstata trestného činu útoku na veřejného činitele ve smyslu odst. 2 písm. a) ustanovení § 155 tr. zák.

V tomto směru je zapotřebí poukázat na to, že soudy obou stupňů nehodnotily všechny podstatné okolnosti, což se ostatně projevilo i v tom, že své závěry (o naplnění kvalifikované skutkové podstaty předmětného trestného činu) náležitě neodůvodnily. Soud prvního stupně se spokojil s konstatováním, že: „obžalovaný tím, že po předchozí výzvě příslušníka MP k předložení dokladů při podezření ze spáchání dopravního přestupku této výzvě bezdůvodně nevyhověl, naopak nastoupil do svého vozidla, s nímž se snažil z místa odjet, přičemž při manévrování s vozidlem tak přímo ohrozil příslušníka městské policie sv. S.,… se dopustil jednání pro společnost nebezpečného, které bezprostředně směřovalo k užití násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele, uvedený čin spáchal se zbraní (s vozidlem, tedy s věcí, kterou je možno učinit útok proti tělu důraznějším - § 89 odst. 5 tr. zákona), jednání se dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, avšak k dokonání trestného činu nedošlo.“ Odvolací soud pak poté, co uvedl, že: „se domnívá, že v tomto případě již nešlo o pokus tohoto trestného činu dle § 8 odst. 1 tr. zák. k § 155 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák., ale již o trestný čin dokonaný“, uzavřel, že: „tato právní kvalifikace (použitá nalézacím soudem) je vůči obžalovanému velice příznivá a je zřejmé, že nalézací soud tak postupoval důsledně dle zásady in dubio pro reo, kdy odvolací soud se s touto právní kvalifikací nemohl zcela ztotožnit, avšak vzhledem k absenci odvolání státního zástupce nelze výrok o vině zhoršit v neprospěch obžalovaného.“

Trestný čin je podle § 89 odst. 5 tr. zák. spáchán se zbraní tehdy, jestliže pachatel nebo s jeho vědomím některý ze spolupachatelů užije zbraně k útoku, k překonání nebo zamezení odporu anebo jestliže ji k tomu účelu má u sebe; zbraní se tu rozumí, pokud z jednotlivého ustanovení nevyplývá něco jiného, cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším.

Z hlediska citovaného ustanovení by bylo možno vést úvahy o tom, že obviněný spáchal čin se zbraní. Takový závěr je ovšem podmíněn naplněním nejen formálního znaku, nýbrž též znaku materiálního.

To vyplývá nejen z obecně vymezeného materiálního pojetí trestného činu (§ 3 odst. 1 tr. zák.), ale ve vztahu ke kvalifikovaným skutkovým podstatám konkrétně z ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. Podle tohoto zákonného ustanovení se totiž k okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, přihlédne jen tehdy, jestliže pro svou závažnost podstatně zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Touto formulací je vyjádřen požadavek zákona, aby okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby (tedy okolnosti zakládající – pochopitelně v kontextu s okolnostmi vyjádřenými v základní skutkové podstatě – kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu; jinak řečeno, okolnosti uvedené ve vyšších odstavcích jednotlivých skutkových podstat trestných činů ve zvláštní části trestního zákona) byly materiálně posuzovány. K vyšší trestnosti proto nestačí pouhé naplnění formálních znaků okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, poněvadž musí být vždy splněn materiální předpoklad, tj. podstatně zvýšený stupeň nebezpečnosti pro společnost.

Právě touto materiální podmínkou aplikace odst. 2 písm. a) ustanovení § 155 tr. zák. se nalézací ani odvolací soud nezabýval. Přitom je třeba upozornit na skutečnost, že z dosavadních skutkových zjištění nevyplývají takové skutkové okolnosti, jež by odůvodňovaly a podmiňovaly závěr, že užití motorového vozidla obviněným bylo do té míry závažné, že podstatně zvyšovalo stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Zejména je totiž nutno mít na zřeteli, že se nejednalo o typický útok za použití motorového vozidla. Navíc nelze přehlížet, že podle právního závěru nalézacího

soudu (který se zřetelem k již zmiňovanému zákazu reformationis in peius nemůže být dalším rozhodnutím změněn v neprospěch obviněného) šlo o pokus trestného činu, nikoli o trestný čin dokonaný. V souvislosti s tím je nutno zohlednit i skutečnost další, a to, jakou rychlostí se obviněný s vozidlem pohyboval (nezjišťuje se, že by šlo o razantní, prudké vyjíždění) a tím jak intenzivní jeho jednání mělo být (i přes shora učiněnou výtku, že popis skutku ve výroku rozsudku nalézacího soudu patřičně nevyjadřuje intenzitu útoku, lze již z dosavadních zjištění usuzovat, že tato nebyla nijak vysoká) a v důsledku toho jaký význam mělo užití vozidla pro zasažení objektu předmětného trestného činu.

Z výše rozvedených skutečností tak vyplývá, že obviněným uplatněné dovolací důvody byly nejen formálně, ale také věcně naplněny.

Nejvyšší soud proto v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.] podle § 265k odst. 1, odst. 2 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2008, sp. zn. 9 To 217/2008, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 2. 2008, sp. zn. 52 T 74/2007, a také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Obvodnímu soudu pro Prahu 4 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V dalším řízení tak bude na soudu prvního stupně, aby při respektování shora vymezeného zákazu reformationis in peius po zevrubnějším hodnocení důkazů precizoval svá skutková zjištění a ta pak po pečlivém právním posouzení přiléhavě kvalifikoval. Dospěje-li znovu k závěru, že obviněný po formální stránce naplnil znaky shora uvedeného trestného činu ve stádiu pokusu, musí velmi důsledně hodnotit, zda byla naplněna i jeho materiální stránka (zvláště to platí stran kvalifikované skutkové podstaty). Teprve na tomto základě může správně rozhodnout. Své hodnotící úvahy a výsledky této činnosti přitom musí ve svém dalším rozhodnutí náležitě vyjádřit.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)
- Právní styk s cizinou (exkluzivně pro předplatitele)
- Podjatost soudce
- Poškozený (exkluzivně pro předplatitele)
- Odejmutí věci soudci
- Přerušení výkonu trestu odnětí svobody
- Účinné vyšetřování (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávný úřední postup
- Adhezní řízení
- Poučení o přípustnosti dovolání v trestním řízení (exkluzivně pro předplatitele)